

Ortaokul Öğrencilerinin Beden Eğitimi ve Spor Dersine Karşı Tutumları ile Sportmenlik Davranışları Sergileme Düzeylerinin Çeşitli Değişkenlere Göre Analiz Edilmesi

Sedat KURAL^{*a}, Ahmet Naci DİLEK^b, Vahdettin KURAL^c

Makale Bilgisi

DOI:

Makale Geçmişi:

Geliş :14.09.2021

Düzeltilme :03.01.2022

Kabul :17.01.2022

Keywords:

Beden eğitimi,

Sportmenlik,

Tutum,

Makale Türü:

Araştırma Makalesi

Öz

Bu çalışmanın amacı ortaokul öğrencilerinin beden eğitimi ve spor dersine yönelik tutumları ve sportmenlik davranışlarının çeşitli değişkenlere göre analiz edilmesidir. Örneklem grubu Selahaddin Eyyubi İmam Hatip Ortaokulunda eğitim gören 172 öğrenciden oluşmaktadır. Bu çalışmada Tarama modeli kullanılmıştır. Veri toplama aracı olarak, araştırmacı tarafından oluşturulan kişisel bilgi formu ve Koç (2013) "Beden Eğitimi Dersi Sportmenlik Davranışı Ölçeği" ve Demirhan ve Altay (2001) ait olan "Beden Eğitimi ve Spor Tutum Ölçeği" kullanılmıştır. Sonuç olarak ortaokul öğrencilerinin beden eğitimi ve spor dersine karşı tutumları ve sportmenlik davranışları incelendiğinde; televizyonda düzenli olarak spor programı izleme, lisanslı olarak spor yapmak, ailede spor yapanın olması, düzenli olarak spor yapmak, sınıf, anne ve baba eğitim durumu değişkenlerinde anlamlı farklılık bulunmamış. Cinsiyet değişkenine göre öğrencilerin tutum puanlarında anlamlı bir farklılık bulunmaz iken öğrencilerin sportmenlik puanlarında erkek öğrencilerin lehine anlamlı bir farklılık tespit edilmiştir. Çalışmamızda yer alan erkek öğrencilerin kadın öğrencilerden daha sportmenlik davranışı göstermiş olduklarını söyleyebiliriz.

Analysing Secondary School Students' Attitudes Towards Physical Education and Sports Lessons and Their Level of Displaying Sportsmanship Behaviours According to Various Variables

Article Information

DOI:

Article History:

Received :14.09.2021

Revised : 03.01.2022

Accepted : 17.01.2022

Keywords:

Physical education

Sportsmanship,

Attitude.

Article Type:

Research Article

Abstract

The aim of this study is to analyze secondary school students' attitudes towards physical education and sports lessons and their sportsmanship behaviors according to various variables. The sample group consists of 172 students studying at Selahaddin Eyyubi Imam Hatip Secondary School. Scanning model was used in this study. Personal information form created by the researcher and Koç (2013) "Physical Education Class Sportsmanship Behavior Scale" and Demirhan and Altay's (2001) "Physical Education and Sports Attitude Scale" were used as data collection tools. As a result, when the attitudes and sportsmanship behaviors of secondary school students towards physical education and sports lessons are examined; There was no significant difference in the variables of watching sports programs on television regularly, doing sports under license, having a family member doing sports, doing sports regularly, class, education status of parents. However, while there was no significant difference in the attitude scores of the students according to the gender variable, a significant difference was found in the sportsmanship scores of the students in favor of the boys. We can say that male students in our study are more sportsman than female students.

*İlgili Yazar: sedatkural11@gmail.com

^a Yüksek Lisans Öğrencisi, Bartın Üniversitesi Bartın/ Türkiye, <https://orcid.org/0000-0001-5088-763X>

^b Dr. Öğr. Üyesi, 2, Bartın Üniversitesi Bartın/ Türkiye, <https://orcid.org/0000-0002-9805-8694>

^c Yüksek Lisans, Bartın Üniversitesi Bartın/Türkiye, <https://orcid.org/0000-0003-4838-0455>

Giriş

Günümüzde beden eğitimi ve spor, kişilerin fiziksel ve psikolojik sağlığına faydalı bir uygulama alanı olarak bilinmektedir. Ayrıca eğitim programlarında bütünleyen özellikte bir rolünün olması sebebiyle öğrencilerin egzersizler aracılığıyla sosyal, psikomotor, duyuşsal ve bilişsel alanlarda gelişmesine, sporu yaşam tarzına dönüştürmelerine, okul dışı serbest zamanlarını sportif faaliyetlerle değerlendirmesine katkıda bulunur (Millî Eğitim Bakanlığı [MEB], 2018). Beden eğitimi ve spor dersinin amaçlarına ulaşabilmesi için bireylerin bu derse karşı pozitif tutum içinde bulunması gerekmektedir (Turan, 2020). İnceoğlu'na (2010) göre "tutum, bireyin kendine ya da çevresindeki herhangi bir nesne, toplumsal konu, ya da olaya karşı deneyim, bilgi, duygu ve güdülerine dayanarak örgütlediği zihinsel, duygusal ve davranışsal bir tepki ön eğilimidir." Turan'a (2020) göre ise genel olarak tutum bireyin çevresinde kişi, olay ya da duruma karşı sahip olduğu eğilim olarak tanımlanmaktadır. Tutumlar kişilerin bir şeyi sevmesi, davranışlarının şekillenmesi, öğrenme sürecini, motivasyon ve yaşantılardan zevk almasını etkiler (Akandere, Özyalvaç & Duman, 2010). Bu bağlamda öğrencilerin beden eğitimi ve spor dersine karşı olumlu tutumları onların sportif davranışları benimsemeleri, etkinliklere gönüllü katılımlarını ve ders başarılarını artırabilir (Ekici, Bayrakdar, Akan & Hacıcaferoğlu, 2011). Öğrencilerin ders başarısı ve olumlu tutum üzerine yapılan çalışmalarda olumlu tutum ve ders başarısı arasında pozitif ilişki olduğunu gösteren çalışmalar mevcuttur (Akandere ve diğerleri, 2010). Öğrencilerin beden eğitimi dersine karşı olumlu tutum geliştirmesi ve derse katılımı bütünsel gelişmelerine katkıda bulunarak sağlık yaşamaları ve olumlu ilişkiler kurmaları açısından önemli motivasyon kaynağı olabilmektedir (Sivrikaya & Kılıçık, 2017). Ortaokul öğrencilerinin ergenlik dönemine girmeleri ile birlikte yaşamış oldukları değişimler onların spora olan ilgilerini de etkilemektedir (Ekinci, 2018). Ortaokul öğrencilerinin beden eğitim ve spor dersine karşı tutumlarını artırarak öğrencilerin ergenlik dönemini daha sağlıklı geçirmelerine katkı sağlanabilir. Öğrencilerin beden eğitimi ve spor dersine yönelik tutumlarını etkileyen etkenler bulunmaktadır. Bu etkenlerden bazıları cinsiyet, yaş, sporda aktiflik durumu, ailenin spora yönelik algıları, okulların fiziki yeterlikleri, yaşadıkları toplumun sosyo-ekonomik özellikleri gibi etkenler etkili olabilmektedir (Güllü, 2016).

Beden eğitim ve spor dersinde yapılan sportif faaliyetler öğrencilerde iş birliği ve yardımlaşma duygusunu geliştirme, kurallara uyma bilinci oluşturma, hoşgörü, saygı, iyilik severlik ve adil olma gibi değerlerin oluşmasında etkilidir. Sportif faaliyetlerde yapılan bu davranışları sportmenlik olarak tanımlayabiliriz (Genç, Tutkun & Acar, 2019). Etik değerleri benimsememiş ya da bilmeyen öğrenciler sportmenlik dışı davranışları ile övünebilirler. Bu yüzden öğrencilerin spora karşı olan tutumlarının sportmenlik üzerine inşa edilmesi gerekir ve Uluslararası Sportmenlik Birliği, bu düşüncüyü gerçekleştirmeyi amaçlamıştır. Ülkemizde genel olarak sportmenlik kavramı fair play kavramı yerine kullanılmaktadır (Koç, 2013). Fair play kavramını sporcuların hedeflerine ulaşırken rakibini, oyun kurallarını ve ahlak kurallarını ön planda tutarak sergilemiş olduğu mücadelenin barış, dürüstlük, iyi oyun ve saygı ortamında gerçekleşmesi olarak tanımlanmaktadır (Başaran, Erdoğan, Körmükçü & Adalı, 2017). Beden eğitimi ve spor dersinde çocuklar ahlaki ve fair play tutumları benimseyerek olgunluk dönemlerinde de kendilerine faydası olacak beceriler edinebilmektedirler. Bu yüzden beden eğitimi ve spor dersi sadece fiziksel aktivite olarak görülmemeli aksine öğrencilerin bütünsel olarak geliştiği sportmenlik davranışlarını benimseyerek bedensel, psikolojik ve sosyal açıdan düzen içerisinde yaşamasını sağlayan bir ders olarak görülebilir. Bu bağlamda Millî Eğitim Bakanlığı, beden eğitimi ve spor dersi müfredatı için yayınladığı amaçlar kapsamında sportmenlik davranışlarını teşvik etmektedir (Karafil, Atay, Ulaş & Melek, 2017). Beden eğitimi ve spor dersi ile sportmenlik davranışların özendirilmesi ahlaki değerleri önemseyen bir neslin ve toplumun oluşmasında önemli bir yere sahiptir (Koç, 2013).

Ortaokul öğrencilerinin ergenlik döneminden dolayı yaşamış oldukları fiziksel ve ruhsal değişimler, öğrencilerin ben merkezci davranışlarına ve buna benzer durumlar sportmenliğe uygun olmayan davranışların sergilenmesine neden olabilmektedir. Dolayısıyla ortaokul öğrencileri bu ergenlik döneminde yaşamış olduğu değişimlerin ahlaki değerler ile özdeşirmesinde ve kurallara uyma bilincinin oluşturmada beden eğitimi ve spor dersinde uygun bir ortam oluşturabilir (Altun, & Güvendi, 2019). Bu bilgiler çerçevesinde öğrencilerin derslere karşı olumlu tutum geliştirmesi ve sportif faaliyetlerde, kurallara uyma bilinci oluşturma, hoşgörü, saygı, iyilik severlik ve adil olma gibi değerlerin oluşması, öğrencilerin bütünsel gelişmelerinde önemlidir. Bu bağlamda çalışmanın amacı; ortaokul öğrencilerinin beden eğitimi ve spor dersine karşı tutumları ile sportmenlik davranışları sergileme düzeylerini cinsiyetlerine, televizyonda düzenli olarak spor programı izleme, lisanslı olarak spor yapma, ailede spor yapanın olması, düzenli olarak spor yapma, sınıf, anne ve baba eğitim durumu gibi tutum ve sportmenlik davranışları üzerinde etkili olan etmenleri analiz edilmesidir.

Yöntem

Bu bölümde araştırmanın modeli, örnekleme, araştırmada kullanılan veri toplama araçları, veri toplama süreci ve araştırmanın analiziyle ilgili bilgilere yer verilmiştir.

Araştırma Modeli

Araştırmamızın yöntemi tarama modelidir. Tarama modelleri olan şeylerin olduğu gibi müdahale edilmeden gözlemlenerek aktarılmasıdır. Bu yöntem geçmiş zamanda ya da şimdiki zamanda olan bir durumu betimlemeyi hedefler. Araştırmada konu olan nesne, olay, olgu, kişi ya da kişiler doğal durumları içerisinde açıklanmaya çalışılır. Bu yöntemin amacı olanın bulunmasıdır ve olanı değiştirmeden aktarmaktır (Karasar, 2012, 77).

Evren ve Örneklem / Çalışma Grubu / Katılımcılar

Araştırmanın Evreni Siirt'in Kurtalan ilçesinde bulunan Selahaddin Eyyubi İmam Hatip Ortaokulundaki 252 öğrenciden oluşmaktadır. Örneklem grubu ise 2018-2019 eğitim-öğretim yılında Selahaddin Eyyubi İmam Hatip Ortaokulunda eğitim gören 172 öğrenciden oluşmaktadır.

Veri Toplama Araçları

Veri toplama aracı olarak, araştırmacı tarafından oluşturulan kişisel bilgi formu ve Koç (2013) "Beden Eğitimi Dersi Sportmenlik Davranışı Ölçeği" ve Demirhan ve Altay (2001) "*Beden Eğitimi ve Spor Tutum Ölçeği*" kullanılmıştır. Koç (2013) tarafından geliştirilen "Beden Eğitimi Dersi Sportmenlik Davranışı Ölçeği" likert tipi bir ölçektir. Dereceleme biçimi "(5) Her Zaman, (4) Çok Sık, (3) Ara Sıra, (2) Nadiren ve (1) Hiçbir Zaman" biçimde düzenlenmiştir. Bu ölçek 2 faktör üzerine kurulmuştur faktör 1'i kapsayan maddeler "uygun davranışlar sergileme" olarak isimlendirilmiştir. Faktör 2'yi kapsayan maddeler ise "uygunsuz davranışlardan kaçınma" olarak isimlendirilmiştir. Ölçeğin 11 maddesi faktör 1 ve 11 maddesi faktör 2 olmak üzere toplamda 22 maddeden oluşmuştur. Tüm ölçeğin, test-tekrar-test yöntemi sonucu Pearson Momentler Çarpım korelasyon katsayısı 0,81 olarak tespit edilmiştir. Ölçeğin Cronbach Alfa katsayısı 0,88 tutarlılık güvenilirliği (Cronbach Alpha) ise 0,85 olan beden eğitimi dersi sportmenlik davranışı ölçeği Koç (2013) göre geçerliliği ve güvenilirliği uygun bir ölçektir (Koç, 2013). Çalışmamızda faktör 1'in Cronbach Alfa katsayısı 0,80, faktör 2'nin Cronbach Alfa katsayısı 0,80 ve iç tutarlılık güvenilirliği 0,83'tür.

Çalışmamızda öğrencilerinin beden eğitimi ve spor dersine karşı tutumlarını belirlemek için veri toplama aracı olarak Demirhan ve Altay (2001) tarafından geliştirilen "*Beden eğitimi ve spor tutum ölçeği*" kullanılmıştır. Ölçek likert tipinde hazırlanmıştır. "Kesinlikle katılıyorum, Katılıyorum, Fikrim yok, Katılmıyorum, Kesinlikle katılmıyorum" ifadelerinden oluşmaktadır. Ölçeğin olumlu tabirleri; "Kesinlikle katılıyorum" anlatımından başlayarak 5, 4, 3, 2,1 şeklinde, olumsuz tabirleri ise "Kesinlikle katılmıyorum" anlatımından başlayarak ters yönde çalışacak biçimde 5, 4, 3,2, 1 halinde puanlanmıştır. Bu ölçek 12 olumsuz ve 12 olumlu maddeden oluşarak toplam da 24 maddeden oluşmaktadır. Ölçekten alınacak en düşük puan 24 iken en yüksek puan 120'dir. Ölçekten alınan 24'e yakın puanların öğrencilerin beden eğitimi ve spor dersine yönelik tutumunun olumsuz olduğu 120'ye yakın olan puanlarda ise öğrencilerin bu derse karşı tutumlarının olumlu olduğunu söyleyebiliriz. Ölçeğin sınıf içi korelasyon katsayısı 0,85, Cronbach Alpha Güvenirlik katsayısı 0,93, ölçüt geçerliliği katsayısı 0,83 olarak hesaplanmıştır. Demirhan ve Altay (2001) göre bu beden eğitimi ve spor tutum ölçeğinin geçerliliği ve güvenilirliği uygundur. Araştırmamızda tutum ölçeğinin cronbach alfa katsayısı 0,89 ve iç tutarlılık güvenilirliği 88'dir.

Verilerin Toplanması

Araştırmamız için İlçe Milli Eğitim Müdürlüğünden izin talep edilmiştir. İlçe milli eğitim müdürlüğüne yazılan izin dilekçesinde araştırmanın içeriği ve amacı hakkında bilgi verilmiştir. Ayrıca veri toplama araçları örnekleri sunulmuştur. İlçe kaymakamlık tarafında araştırmamız onaylanmıştır. Daha sonra Selahaddin Eyyubi İmam Hatip Ortaokulunda öğrencilerine anket formları için gerekli bilgiler verildikten sonra 1 gün içinde veri toplama işlemi bitmiştir.

Verilerin Analizi

Mevcut çalışma kapsamında ortaokul öğrencilerinden toplanan verilerin analizi için SPSS 20 programı kullanılırken, bu verilerin betimsel analizini yapmak için ise frekans, ortalama ve standart sapma bulguları kullanılmıştır. Katılımcıların cevapladığı kişisel bilgi formunda bulunan lisanslı olarak spor yapmak, cinsiyet,

düzenli olarak televizyonda spor programı izlemek, ailede spor yapan, düzenli olarak spor yapmak değişkenlerine katılımcıların cevaplarına göre oluşan ölçek puanlarının karşılaştırılmasında ilişkisiz (bağımsız) örneklem t-testi ve katılımcıların anne ve baba eğitim durumu ve sınıf değişkenlerini ise ilişkisiz örneklem tek faktörlü varyans analizi (one-way anova) öğrencilerin beden eğitimi ve spor dersine karşı tutumları ile sportmenlik davranışları arasındaki ilişkinin incelenmesinde kullanılmıştır. Basit doğrusal ile katılımcıların beden eğitimi ve spor dersine karşı tutumları ile sportmenlik davranışları arasındaki ilişki incelenmiştir. Çalışmamızın alt boyutlarının çarpıklık ve basıklık katsayıları +3 ile -3 arasındadır. Jondeau & Rockinger (2003) göre bu katsayılar normal dağılım parametrelerine uygundur.

Bulgular

1. Tablo ve Yorum

Araştırmanın 1. alt probleminde “Ortaokul öğrencilerinin beden eğitimi ve spor dersine karşı tutumları ve sportmenlik davranışlarının cinsiyetlerine göre anlamlı bir farklılık gösteriyor mu?” şeklinde belirtilmiştir. Öğrencilerin beden eğitimi ve spor dersine karşı tutumu ve sportmenlik davranışlarının oluşmasında cinsiyetlerinin etkisini tespit etmek için t-testi yapılmıştır. Bulgular tablo 1'de sunulmuştur.

Tablo 1. Öğrencilerin Beden Eğitimi ve Spor Dersine Yönelik Tutum ve Sportmenlik Davranış Ölçeği Puanlarının Cinsiyetlerine Göre T-testi Sonuçları

Boyutlar	Cinsiyet	n	\bar{X}	S	Sd	t	p
Tutum	Kadın	70	4,21	0,65	170	2,65	0,09
	Erkek	120	3,92	0,75			
Sportmenlik	Kadın	70	2,80	0,29	170	2,43	0,016
	Erkek	120	2,94	0,40			

Öğrencilerin beden eğitimi ve spor dersine karşı tutumları ile cinsiyetleri arasında anlamlı bir farklılık bulunmamaktadır, $t(170) = 2,65$, $p > 0,05$. Bu durum Öğrencilerin beden eğitimi ve spor dersine karşı tutumları cinsiyetlerine göre değişmemektedir.

Öğrencilerin sportmenlik davranışları cinsiyetlerine göre anlamlı bir farklılık göstermektedir, $t(170) = 2,43$, $p < 0,05$. Bu durum beden eğitimi ve spor dersinde öğrencilerin sportmenlik davranışları cinsiyetlerine göre değişmektedir. $\bar{X}=2,94$ puan ortalamasıyla erkek öğrencilerin daha çok sportmenlik davranışları gösterdiğini söyleyebiliriz.

2. Tablo ve Yorum

2. alt problemde “Ortaokul öğrencilerinin beden eğitimi ve spor dersine karşı tutumları ve sportmenlik davranışlarının düzenli olarak televizyonda spor programı izlemelerine göre anlamlı bir farklılık gösteriyor mu?” şeklinde belirtilmiştir. Öğrencilerin beden eğitimi ve spor dersine karşı tutumu ve sportmenlik davranışlarının oluşmasında düzenli olarak televizyonda spor programı izlemelerinin etkisini tespit etmek için t-testi yapılmıştır. Bulgular tablo 2'de sunulmuştur.

Tablo 2. Öğrencilerin Beden Eğitimi ve Spor Dersine Yönelik Tutum ve Sportmenlik Davranış Ölçeği Puanlarının Televizyonda Spor Programı İzlemelerine Göre T-testi Sonuçları

Boyutlar	Televizyonda düzenli olarak spor programı izlemek	n	\bar{X}	S	Sd	t	p
Tutum	Evet	105	4,04	0,75	169	0,020	0,201
	Hayır	66	4,04	0,68			

Sportmenlik	Evet	105	0,290	0,39	169	0,773	0,441
	Hayır	66	0,285	0,33			

Öğrencilerin düzenli olarak televizyonda spor programı izlemelerinin beden eğitimi dersine karşı tutumları ile sportmenlik davranışları arasında anlamlı bir farklılık gözlenmemiştir ($p > 0,05$).

3. Tablo ve Yorum

3. alt problemde “Ortaokul öğrencilerinin beden eğitimi ve spor dersine karşı tutumları ve sportmenlik davranışlarının düzenli olarak spor yapmalarına göre anlamlı bir farklılık gösteriyor mu?” şeklinde belirtilmiştir. Öğrencilerin beden eğitimi ve spor dersine karşı tutumu ve sportmenlik davranışlarının oluşmasında düzenli olarak spor yapmalarının etkisini tespit etmek için t-testi yapılmıştır. Tablo 3'te bulgular sunulmuştur.

Tablo 3. Öğrencilerin Beden Eğitimi ve Spor Dersine Yönelik Tutum ve Sportmenlik Davranış Ölçeği Puanlarının Düzenli Olarak Spor Yapmalarına Göre T-testi Sonuçları

Boyutlar	Düzenli olarak spor yapmak	n	\bar{X}	S	Sd	t	p
Tutum	Evet	113	4,08	0,76	170	1,095	0,275
	Hayır	59	3,96	0,65			
Sportmenlik	Evet	113	2,88	0,38	170	0,050	0,960
	Hayır	59	2,88	0,34			

Öğrencilerin düzenli olarak spor yapmaları beden eğitimi ve spor dersine karşı tutumları ile sportmenlik davranışları arasında anlamlı bir farklılık gözlenmemiştir ($p > 0,05$).

4. Tablo ve Yorum

4. alt problemde “Ortaokul öğrencilerinin beden eğitimi ve spor dersine karşı tutumları ve sportmenlik davranışlarının lisanslı olarak spor yapmalarına göre anlamlı bir farklılık gösteriyor mu?” şeklinde belirtilmiştir. Öğrencilerin beden eğitimi ve spor dersine karşı tutumu ve sportmenlik davranışlarının oluşmasında lisanslı olarak spor yapmalarının etkisini tespit etmek için t-testi yapılmıştır. Tablo 4'te bulgular sunulmuştur

Tablo 4. Öğrencilerin Beden Eğitimi ve Spor Dersine Yönelik Tutum ve Sportmenlik Davranış Ölçeği Puanlarının Lisanslı Olarak Spor Yapmalarına Göre T-testi Sonuçları

Boyutlar	Lisanslı olarak spor yapmak	n	\bar{X}	S	Sd	t	p
Tutum	47	4,13	0,78	170	170	1,022	0,308
	125	4,01	0,70				
Sportmenlik	47	2,91	0,45	170	170	0,508	0,612
	125	2,87	0,33				

Öğrencilerin lisanslı olarak spor yapmaları beden eğitimi dersinde karşı tutumları ile sportmenlik davranışları arasında anlamlı bir farklılık gözlenmemiştir ($p > 0,05$).

5. Tablo ve Yorum

5. alt problemde “Ortaokul öğrencilerinin beden eğitimi ve spor dersine karşı tutumları ve sportmenlik davranışlarının ailelerinde spor yapmanın olmasına göre anlamlı bir farklılık gösteriyor mu?” şeklinde belirtilmiştir.

Öğrencilerin beden eğitimi ve spor dersine karşı tutumu ve sportmenlik davranışlarının oluşmasında ailede spor yapmanın olmasının etkisini tespit etmek için t-testi yapılmıştır. Tablo 5'te bulgular sunulmuştur.

Tablo 5. Öğrencilerin Beden Eğitimi ve Spor Dersine Yönelik Tutum ve Sportmenlik Davranış Ölçeği Puanlarının Ailelerinde Spor Yapanın Olmasına Göre T-testi Sonuçları

Boyutlar	Ailede spor yapan	n	\bar{X}	S	Sd	t	p
Tutum	Evet	106	4,12	0,69	170	1,831	0,06
	Hayır	66	3,91	0,76			
Sportmenlik	Evet	106	2,86	0,35	170	1,140	0,25
	Hayır	66	2,92	0,38			

Öğrencilerin ailesinde spor yapmanın olup olmadığı ile beden eğitimi spor dersinde karşı tutumları ile sportmenlik davranışları arasında anlamlı bir farklılık gözlenmemiştir ($p > 0,05$).

6. ve 7. Tablo ve Yorum

6. alt problemde "Ortaokul öğrencilerinin beden eğitimi ve spor dersine karşı tutumları ve sportmenlik davranışlarının buldukları sınıf seviyesine göre anlamlı bir farklılık gösteriyor mu?" şeklinde belirtilmiştir. Öncelikle öğrencilerin buldukları sınıf düzeylerine göre tutum ve sportmenlik ölçeklerinden almış oldukları betimsel istatistik puanları elde edilmiştir. Tablo 6'da bulgular sunulmuştur.

Tablo 6. Öğrencilerin Sınıflarına Göre Beden Eğitimi ve Spor Dersine Yönelik Tutumları ve Sportmenlik Davranışlarının Aritmetik Ortalama ve Standart Sapma Değerleri

Boyutlar	Sınıflar	n	\bar{X}	S
Tutum	5	42	3,81	0,85
	6	41	4,14	0,81
	7	46	4,12	0,65
	8	43	4,08	0,65
	Toplam	172	4,04	0,72
Sportmenlik	5	42	2,98	0,30
	6	41	2,84,	0,35
	7	46	2,93	0,29
	8	43	2,79	0,48
	Toplam	172	2,88	0,37

Tablo 6'da yer alan öğrencilerin beden eğitimi ve spor dersine karşı tutumlarının buldukları sınıf düzeylerine göre ortalamaları incelendiğinde puan ortalaması en yüksek olan 6.sınıf öğrencileri ($\bar{X}=4,14$) iken, beden eğitimi spor dersinde sportmenlik davranışlarının okudukları sınıf düzeylerine göre ortalamaları incelendiğinde ise puan ortalaması en yüksek 5.sınıf öğrencileridir. ($\bar{X}=2,98$) olduğu görülmektedir.

Tablo 6'da bulunan ortalamalar arasında anlamlı bir farkın olup olmadığını, öğrencilerin beden eğitimi ve spor dersine karşı tutumu ve sportmenlik davranışlarının oluşmasında sınıflarının etkisini tespit etmek için, One-Way ANOVA testi uygulanmıştır. Sonuçlar tablo 7'de yer almaktadır.

Tablo 7. Öğrencilerin Sınıflarına Göre Beden Eğitimi ve Spor Dersine Yönelik Tutumları ve Sportmenlik Davranışlarının One-Way ANOVA Testi Sonuçları

Boyutlar	Varyans Kaynağı	Kareler Toplamı	Sd	Kareler Ortalaması	n	p
Tutum	Gruplar arası	0,507	3	0,972		
	Grup içi	30,217	168	0,521	1,865	0,137
	Toplam	30,724	171			
Sportmenlik	Gruplar arası	0,963	3	0,321		
	Grup içi	22,564	168	0,134	1,807	0,130
	Toplam	23,527	171			

Öğrencilerin beden eğitimi ve spor dersine karşı tutumları ve sportmenlik davranışları sınıf düzeylerine göre anlamlı bir farklılık göstermemektedir ($p > 0,05$).

8. ve 9. Tablo ve Yorum

7. alt problemde “Ortaokul öğrencilerinin beden eğitimi ve spor dersine karşı tutumları ve sportmenlik davranışlarının anne eğitim durumuna göre anlamlı bir farklılık gösteriyor mu?” şeklinde belirtilmiştir. Öncelikle öğrencilerin anne eğitim durumuna göre tutum ve sportmenlik ölçeklerinden almış oldukları betimsel istatistik puanları elde edilmiştir. Tablo 8’de bulgular sunulmuştur

Tablo 8. Öğrencilerin Anne Eğitim Durumuna Göre Beden Eğitimi ve Spor Dersine Yönelik Tutumları ve Sportmenlik Davranışlarının Aritmetik Ortalama ve Standart Sapma Değerleri

Boyutlar	Anne Eğitim Durumu	n	\bar{X}	S
Tutum	Okur-yazar değil	49	4,03	0,72
	Okur-yazar	22	4,14	0,66
	İlköğretim	77	3,98	0,72
	Lise	13	3,99	1,02
	Üniversite	11	4,37	0,45
	Toplam	172	4,04	0,72
Sportmenlik	Okur-yazar değil	49	2,89	0,35
	Okur-yazar	22	2,82	0,35
	İlköğretim	77	2,88	0,39
	Lise	13	2,96	0,41
	Üniversite	11	2,94	0,28
	Toplam	172	2,88	0,37

Tablo 8 'de yer alan öğrencilerin beden eğitimi ve spor dersine karşı tutumlarının Anne Eğitim durumuna göre ortalamaları incelendiğinde puan ortalaması en yüksek olan Üniversite eğitim durumu ($\bar{X}=4,37$) iken, beden eğitimi spor dersinde sportmenlik davranışlarının Anne Eğitim düzeylerine göre ortalamaları incelendiğinde ise puan ortalaması en yüksek Lise eğitim durumu ($\bar{X}=2,96$) olduğu görülmektedir.

Tablo 8’de bulunan ortalamalar arasında anlamlı bir farkın olup olmadığını, öğrencilerin beden eğitimi ve spor dersine karşı tutumu ve sportmenlik davranışlarının oluşmasında anne eğitim durumlarının etkisini tespit etmek için, One-Way ANOVA testi uygulanmıştır. Sonuçlar tablo 9’da yer almaktadır.

Tablo 9: Öğrencilerin Anne Eğitim Durumlarına Göre Beden Eğitimi ve Spor Dersine Yönelik Tutumları ve Sportmenlik Davranışlarının One-Way ANOVA Testi Sonuçları

Boyutlar	Varyans Kaynağı	Kareler Toplamı	Sd	Kareler Ortalaması	n	p
Tutum	Gruplar arası	1,795	4	0,449		
	Grup içi	88,648	167	0,531	0,846	0,498
	Toplam	90,444	171			
Sportmenlik	Gruplar arası	0,198	4	0,049		
	Grup içi	23,304	167	0,140	0,354	0,841
	Toplam	23,502	171			

Öğrencilerin beden eğitimi ve spor dersine karşı tutumları ve sportmenlik davranışlarının anne eğitim durumuna göre tutum ve sportmenlik puanları anlamlı bir farklılık göstermemektedir ($p > 0,05$).

10. ve 11. Tablo ve Yorum

8. alt problemde “Ortaokul öğrencilerinin beden eğitimi ve spor dersine karşı tutumları ve sportmenlik davranışlarının baba eğitim durumuna göre anlamlı bir farklılık gösteriyor mu?” şeklinde belirtilmiştir. Öncelikle öğrencilerin baba eğitim durumuna göre tutum ve sportmenlik ölçeklerinden almış oldukları betimsel istatistik puanları elde edilmiştir. Tablo 10’da bulgular sunulmuştur.

Tablo 10. Öğrencilerin Baba Eğitim Durumuna Göre Beden Eğitimi ve Spor Dersine Yönelik Tutumları ve Sportmenlik Davranışlarının Aritmetik Ortalama ve Standart Sapma Değerleri

Boyutlar	Baba Eğitim	n	\bar{X}	Ss
Tutum	Okur-yazar değil	8	3,97	0,76
	Okur-yazar	39	4,14	0,67
	İlköğretim	48	3,81	0,82
	Lise	33	4,15	0,67
	Üniversite	44	4,14	0,64
	Toplam	172	4,04	0,72
Sportmenlik	Okur-yazar değil	8	2,91	0,35
	Okur-yazar	39	2,84	0,36
	İlköğretim	48	2,94	0,35
	Lise	33	2,86	0,35
	Üniversite	44	2,87	0,40
	Toplam	172	2,88	0,37

Tablo 10 'da yer alan öğrencilerin beden eğitimi ve spor dersine karşı tutumlarının Baba Eğitim durumuna göre ortalamaları incelendiğinde puan ortalaması en yüksek olan Lise eğitim durumu ($\bar{X}=4.15$) iken, sportmenlik

davranışlarının Baba Eğitim durumuna göre ortalamaları incelendiğinde ise puan ortalaması en yüksek olan ilköğretim ($\bar{X}=2,94$) olduğu görülmektedir

Tablo 10'da bulunan ortalamalar arasında anlamlı bir farkın olup olmadığını, öğrencilerin beden eğitimi ve spor dersine karşı tutumu ve sportmenlik davranışlarının oluşmasında anne eğitim durumlarının etkisini tespit etmek için, One-Way ANOVA testi uygulanmıştır. Sonuçlar tablo 11'de yer almaktadır.

Tablo 11. Öğrencilerin Baba Eğitim Durumlarına Göre Beden Eğitimi ve Spor Dersine Yönelik Tutumları ve Sportmenlik Davranışlarının One-Way ANOVA Testi Sonuçları

Boyutlar	Varyans Kaynağı	Kareler Toplamı	Sd	Kareler Ortalaması	n	p
Tutum	Gruplar arası	3,773	4	0,943		
	Grup içi	86,671	167	0,519	1,817	0,128
	Toplam	90,444	171			
Sportmenlik	Gruplar arası	0,277	4	0,069		
	Grup içi	23,250	167	0,139	0,498	0,737
	Toplam	23,527	171			

Öğrencilerin beden eğitimi ve spor dersine karşı tutumları ve sportmenlik davranışlarının baba eğitim durumuna göre tutum ve sportmenlik puanları arasında anlamlı bir farklılık göstermemektedir ($p > 0,05$).

12. Tablo ve Yorum

Tablo 12. Ortaokul öğrencilerinin Beden Eğitimi ve Spor Dersine Yönelik Tutumları ile Sportmenlik Davranışları Arasında Anlamlı İlişki İçin Basit Korelasyon Sonuçları

Correlations			
		Tutum	Sportmenlik
Tutum	Pearson Correlation(r)	1	-0,055
	Sig.(2-tailed)		0,470
	N	172	172

r: 0,70-1,00 arasında yüksek, 0,70-0,30 arasında orta, 0,30-0,00 arasında düşük

Tablo 12 incelendiğinde ortaokul öğrencilerinin beden eğitimi ve spor dersine karşı tutumları ile sportmenlik davranışları arasında anlamlı bir ilişki olup olmadığını tespit etmek için yapılan basit doğrusal korelasyon işlemi sonucunda; öğrencilerin beden eğitimi ve spor dersine karşı tutumları ve sportmenlik davranışları arasında anlamlı bir ilişki olmadığı görülmektedir ($r:0,30-0,00$, $P>0,01$).

Tartışma ve Sonuç

Yapılan Araştırmada ortaya çıkan bulgulardan şu sonuçlara ulaşılmıştır:

Araştırmanın cinsiyet değişkeni t-testi sonuçlarına göre; ortaokul öğrencilerinin beden eğitimi ve spor dersine karşı tutumları ile cinsiyetleri arasında anlamlı bir farklılık bulunmamıştır. Doğan (2011), Turğut (2014) ve Erden ve Özmutlu (2017) çalışmalarını destekler bulgular bulmuşken. Yapıcı (2019), Tırnakçı (2019) ve Karaman (2019) ise yapmış oldukları çalışmalarda öğrencilerin beden eğitimi ve spor dersine yönelik tutumları cinsiyetlerine göre anlamlı farklılık bulmuşlardır. Turğut (2014) göre öğrenciler temiz bir havada, düşük not alma kaygısı olmadan, depoladığı tüm enerjilerini kolaylıkla harcayacakları bir ortamda ders işlemektedirler. Tabii ki bu doğal nedenler öğrencilerde cinsiyet ayrımı yapmadan beden eğitimi ve spor dersine ilişkin tutumlarının farklılaşmaması olağan bir sonuç olarak ifade edilmiştir.

Ortaokul öğrencilerinin sportmenlik davranışları cinsiyetlerine göre anlamlı bir farklılık göstermektedir. Erkek öğrencilerin sportmenlik davranışları kadın öğrencilerden yüksek bulunmuştur. Karafil, Atay, Ulaş ve Melek (2017) "Spora katılımın beden eğitimi dersi sportmenlik davranışları üzerine etkisinin araştırılması" isimli çalışmalarında sonuçlarımızı destekler bulgular elde etmişlerdir. Araştırmamızı destekler nitelikte diğer bir çalışma Genç, Tutkun ve Acar (2019) "Lise Öğrencilerinde beden eğitimi ve spor dersinin sportmenlik davranışlarının bazı değişkenlere göre incelenmesi" adlı çalışmalarında erkek öğrencilerin pozitif davranış sergileme düzeyleri kadınlardan daha yüksek bulunmuştur. Aynı şekilde Sağın ve Akbuğa (2019) "Lisanslı spor yapan öğrenciler ile spor yapmayan ortaokul öğrencilerinin bazı değişkenler açısından sosyal-duygusal ve ahlaki gelişim düzeyleri" adlı çalışmalarında gelişimlerinin cinsiyete göre önemli bir farklılık bulunmadığını belirtmektedirler. Fakat aynı çalışmada "dürüstlük, benlik gelişimi, öz kontrol, sosyal davranış, okulda saygı, evde saygı ortalamalarında" erkekler daha yüksek puanlıdır. Bulgularımızın aksine Ekinci (2018) "Ortaokul öğrencilerinin sportmenlik davranışları ile başarı algıları" adlı çalışmada kadın öğrencilerin sportmenlik davranışları erkek öğrencilerden yüksek bulunmuştur. Ayrıca Özdemir (2019) "Lise ve ortaokul öğrencilerinin beden eğitimi dersi sportmenlik davranışları ile sorumluluk duygusu ve davranışları arasındaki ilişki" adlı çalışmada ortaokuldaki kadın öğrencilerin erkek öğrencilerden daha sportmen olduğuna dair bulgular elde etmiştir. Sporun rekabetçi yapısı cinsiyet ayrımı yapmadan kazanma hırslı oluşturabilir. Değişen toplum yapısı ve teknoloji ile birlikte kadın ve erkekler arasındaki cinsiyet farkları azalmıştır. Sporda erkeklerin daha başarılı olduğu algısı kadınların kendilerini ispatlama duygusuna sevk edebilir. Kadınların sporda en az erkekler kadar başarılı olduklarını ispatlama duygusu onların sportmenlik dışı davranışlar sergilemelerine neden olabilir. Kız öğrencilerin kendini ispatlama ve kazanma hırslı sportmenlik puanlarının düşük olmasına neden olabilir. Ayrıca maçlarda, spor programlarında ve diğer medya alanlarında sportmenlik dışı davranışların cezalandırılması ve kınanması bu programları erkek öğrencilerin kadın öğrencilerden daha fazla takip etmeleri onların fair play konusunda daha bilinçli olma sebebi olabilir.

Araştırmanın Televizyonda düzenli olarak spor programı izleme değişkenine göre; televizyonda düzenli olarak spor programı izleyen öğrencilerin düzenli izlemeyen öğrencilere göre tutum puan ortalamalarının daha fazla olmasına rağmen düzenli olarak televizyonda spor programı izlemenin beden eğitimi ve spor dersine karşı tutumları arasında çalışmamızda anlamlı bir farklılık görülmemiştir. Bulgularımızı destekler nitelikte olarak Sarıca (2019) "Üniversite öğrencilerinin spora karşı tutumlarının araştırılması" isimli çalışmada spor medyasını takip eden öğrenciler ile takip etmeyen öğrenciler arasında bu faaliyetleri gösterenlerin spora karşı tutumları daha yüksek bulunmuştur. Öğrencilerin spor ile ilgili programları televizyondan takip etmesi beden eğitimi ve spora karşı tutumlarını artırmaktadır ama televizyon da spor programı takibi yapmak tek başına anlamlı bir farklılık oluşturmamıştır. Televizyon dışındaki diğer medya alanlarında kullanılması tutum puanlarının daha anlamlı olmasına neden olabilir.

Televizyonda düzenli olarak spor programı izleyen öğrencilerin düzenli izlemeyen öğrencilere göre sportmenlik davranış puanlarının daha yüksek olmasına rağmen televizyonda düzenli spor programı izleme ile sportmenlik davranışları arasında anlamlı bir farklılık bulunmamıştır. Bulgularımızı destekleyen sonuçlar Tekeli (2017) tarafından yapılan çalışmada görülmektedir. Televizyonda spor programı takip etmeyen öğrencilerin televizyonda spor programı takibi yapan öğrencilerle yakın seviyelerde sportmenlik davranış sergilemeleri, onların medya alanlarında spor takibi yapması veya yakın ve uzak çevrelerindeki kişilerden etkilenmeleri olarak yorumlanabilir.

Araştırmanın düzenli spor yapma değişkeni t-testi sonuçlarına göre öğrencilerin düzenli spor yapma alışkanlıklarının beden eğitimi ve spor dersine karşı tutumlarında anlamlı bir farklılık gözlenmemiştir. Sonuçlarımıza benzer olarak Sarıca (2019) yapmış olduğu çalışmada anlamlı bir fark bulmamıştır. Okut (2017) ve Hazar (2019) ise yaptıkları çalışmalarda sonuçlarımızın aksini gösteren bulgular bulmuşlardır. Düzenli spor yapan öğrencilerin sporun önemini farkında olması onların beden eğitimi ve spor dersine karşı yüksek tutum puanlarına sahip olmasına neden olabilir. Düzenli spor yapmayan öğrencilerin beden eğitimi ve spor dersinde mücadele duygusu, sosyalleşmek, oyun oynamak ve eğlenmek gibi faaliyetler gösterdiğinden dolayı düzenli spor yapan öğrenciler ile yapmayan öğrencilerin beden eğitimi ve spor dersine karşı tutum puanları arasında anlamlı bir farklılık olmayabilir.

Düzenli spor yapan öğrenciler ile yapmayan öğrenciler arasında sportmenlik davranışları anlamlı bir farklılık gözlenmemiştir. Altun ve Güvendi (2019) “Ortaokul öğrencilerinin beden eğitimi ve spor dersi sportmenlik davranışlarının bazı değişkenlere göre incelenmesi” adlı çalışmalarında çalışmamızı destekleyen bulgular elde etmişlerdir. Akandere, Baştuğ ve Güler (2009) ise “Ortaöğretim kurumlarında spora katılımın çocuğun ahlaki gelişimine etkisi” isimli çalışmada anlamlı farklılık tespit etmişlerdir. Düzenli spor yapan öğrencilerin düzenli spor yapmayan öğrencilerden daha sportmence davranması beklenir ama sporda kazanma hırsları, ön plana çıkma isteği, yenilgiyi kabul etmemek gibi etkenler düzenli spor yapan öğrencilerin sportmenlik dışı davranışlar sergilemelerine neden olmaktadır ve böylece düzenli spor yapan öğrenciler ile yapmayan öğrenciler arasındaki sportmenlik puanları benzer olabilmektedir.

Araştırmanın lisanslı olarak spor yapma değişkeni t-testi Sonuçlarına göre; öğrencilerin lisanslı olarak spor yapmaları ile beden eğitimi dersine karşı tutumları arasında anlamlı bir farklılık gözlenmemiştir. Sonuçlarımıza paralel olarak Erden ve Özmutlu (2017) ve Sarıca (2019) çalışmamızı destekler sonuçlar tespit etmişlerdir. Ancak Cengiz, Kılıç ve Soylu (2018) ve Doğan (2011) yapmış oldukları çalışmalarda anlamlı bir farklılık tespit etmişlerdir. Lisanslı olarak spor yapan öğrencilerin spor konusunda profesyonel olma yolunda adımlar atması bu alanda kimlik ve aitlik duygusunun oluşması, kendilerinden önceki lisanslı sporcuları örnek alma, medya ve sosyal medya alanlarında gördüğü sporcuların sahip olduğu popülerlik ve maddi imkanlar onların spora karşı tutumlarını pozitif yönde artırabilmektedir. Beden eğitimi ve spor dersi lisanslı olarak spor yapan öğrencilerin isteklerini bu konuda karşılamaktadır. Bu yüzden lisanslı öğrencilerin beden eğitimi ve spor dersine karşı tutumları daha yüksek olması beklenir. Ama araştırmaya katılan diğer öğrenciler sporu lisanslı şekilde yapmasalar bile spor hakkındaki bilgileri ve deneyimleri onlarında lisanslı sporcular kadar yüksek ortalamalara sahip olmalarına neden olabilir ve böylece araştırmamızda bu iki grup arasındaki beden eğitimi ve spor dersine karşı tutumları arasında anlamlı bir farklılık olmayabilir.

Öğrencilerin lisanslı olarak spor yapmaları ile sportmenlik davranışları arasında anlamlı bir farklılık gözlenmemiştir. İkinci (2018) yapmış olduğu çalışmada çalışmamızı destekler nitelikte sonuç elde etmiştir. Geray Hayes (2006)’e atfen İkinci (2018)’e göre üniversite öğrencileri ile yapmış olduğu çalışmada sporcu olanlar ile olmayanlar arasındaki ahlaki davranışlar sporcu olmayanların kurallara uyma ve adalet gibi değerleri önemseydiğini sporcu olanların ise maçı kazanmayı ön plana çıkarması ve maçı kazanmak için sportmenlik dışı davranışlar sergilemeyi savunduklarını belirtmiştir. Ayrıca sporcuların ego yönlendirme seviyesi artıkça fair play dışı davranışları destekleme seviyelerinin de arttığını belirtmiştir. Bu yüzden Lisanslı olarak spor yapan öğrenciler ile spor lisansı olmayan öğrenciler arasındaki sportmenlik puanlarının birbirine yakın olması günümüzde oyundan ziyade skorun ön plana çıkarılması lisanslı sporcuların sportmenlik puanları ile spor lisansı olmayan kişilerin sportmenlik puanları arasında anlamlı bir fark olmayabilir.

Araştırmanın ailesinde spor yapmanın olması değişkeni t-testi Sonuçlarına göre; Çimen (2019) yapmış olduğu çalışmada fen lisesi öğrencilerinin anne veya babalarının spor yapıp yapmama durumlarına göre beden eğitimi derslerine ilişkin tutumları anlamlı bir farklılık göstermemiştir. Bu bulgu çalışmamızı destekler niteliktedir. Hatami (2017) bulgularımızın aksine çalışmasında anlamlı bir farklılık tespit etmiştir. Aile kişilerin sosyalleşmesi, ilk eğitim, maddi ve manevi destek gibi özelliklere sahip olmasının yanı sıra kişilerin politik, spor, dini ve siyasi alanlarda da tutum ve bilgi sahibi olmasına katkı sağlar. Kişilerin aile dışı kaynaklar ile tanışması fikir ve davranış değişikliğine neden olabilir. Günümüzde teknolojinin oluşturmuş olduğu imkanlar kişilerin örnek aldığı kişiler aile dışı kişiler olabilmektedir. Örneğin futbolcu, medya fenomeni ve dizi karakteri gibi kişiler örnek alınabilmektedir. Bu yüzden ailesinde spor yapmanın olduğu ile ailesinde spor yapmanın olmadığı kişilerin tutum puanları arasında anlamlı bir fark olmayabilir.

Ailesinde spor yapanın olduğu ve spor yapanın olmadığı öğrencilerin sportmenlik puanları kıyaslandığında çalışmamızda anlamlı bir farklılık oluşmamıştır. Özbalta (2018) “Spor yapan ve yapmayan ortaöğretim öğrencilerinin iletişim becerileri ile empatik eğilim düzeylerinin bazı değişkenler açısından incelenmesi” isimli çalışmasında öğrencilerin iletişim becerisi ve “empatik eğilim düzeyleri” arasında ailede spor yapan olmasına göre anlamlı bir fark tespit etmemiştir. Sportmence davranmak için iyi bir iletişim ve empati kurmanın bu davranış için gerekliliğini söyleyebiliriz. Bu yüzden Özbalta'nın (2018) bulguları çalışmamızı desteklemektedir. Ailede sportmenlik ile özdeşleştirilecek söylemler genellikle ebeveynler tarafından çocuklarının ahlaklı, dürüst, kurallara uyması ve adaletli olması gibi konularda yapılmaktadır. Ailede spor yapanın olması diğer aile bireylerinin spora yönelmesine neden olabilir. Fakat öğrencilerin ailesinde spor yapanın olması onların her zaman sportmence davranacakları anlamına gelmemektedir. Aile dışı faktörlerde öğrencilerin sportmenlik davranışlarında etkili olabilmektedir. Örneğin öğrencilerin arkadaş çevresinde yenilmez görünmek ve aşırı başarıya isteği gibi durumlar onların sportmenlik ile bağdaşmayan davranışlarda bulunmalarına neden olabilir. Ayrıca ailesinde spor yapanın olmadığı öğrenciler sportmence davranabilmektedir bu nedenle ailesinde spor yapan ile yapmayan öğrencilerin sportmenlik puanları arasında anlamlı bir farklılık görünmeyebilir.

Araştırmanın sınıf değişkeni tek yönlü varyans analizi (One-Way ANOVA) sonuçlarına göre; öğrencilerin sınıf düzeyleri ile tutum puanları arasında anlamlı bir farklılık gözlenmemiştir. Hatami (2017), Hazar (2019), Karaman (2019), Tırnakçı (2019) ve Göksel ve Caz (2016) yaptıkları çalışmalarda bize paralel sonuçlar elde etmişlerdir. Beden eğitimi ve spor dersi ortaokulların tüm sınıf kademelerinde olan bir derstir. Öğrencilerin bu derste yaşadıkları ve yaşamak istedikleri olay ve olgular onların tutumlarını etkilemektedir. Öğrencilerin genel olarak beden eğitimi ve spor dersinden beklentileri oyun oynamak, kazanmak, sağlıklı olmak, oyun oynamayı öğrenmek bu istekler tüm ortaokul kademelerinde oluşabildiği için çalışmamızda öğrencilerin sınıf düzeyleri ve beden eğitimi spor dersine karşı tutum puanı arasında anlamlı bir farklılık olamaması normaldir. Yapıcı (2019), Aras (2019) ve Erden ve Özmutlu (2017) ise bulgularımızın aksine yapmış oldukları çalışmalarda anlamlı bir farklılık elde etmişlerdir.

Öğrencilerin sınıf düzeyleri ile sportmenlik davranışları arasında anlamlı bir farklılık gözlenmemiştir. Nas (2019) ve Kayışoğlu, Altınkök, Temel ve Yüksel (2015) yapmış oldukları çalışmaların sonuçları bulgularımızı destekler özelliindedir. Kişiler sosyalleşme ile toplumun kurallarını öğrenebilmektedirler. Bu öğrenme süreci okul döneminde de devam etmektedir okullarda öğrencilere ahlak, sorumluluk, adalet ve dürüstlük gibi değerler anlatılmaktadır ve bu değerler sportmenliği teşvik etmektedir. Bir okulun herhangi bir kademesinde sportmenlik dışı davranış ya da sportmenlik davranışı yaşanırsa diğer sınıfları etkileyebilir. Bu yüzden okul ortamında hâkim olan davranış ilkelilerinin korunması olası durumdur. Öğrenciler hem ahlaklı hem de desteklenmeyen davranışlarda nasıl tepki alacaklarını farkındadır. Çünkü tecrübeleri, gözlemleri ve duyumları ile bilmektedirler. Ayrıca öğrenciler iyi oyun, sorumluluk, rakibe saygı ve centilmenlik gibi değerlerin beden eğitimi ve spor dersinde sınıf kademesi fark etmeksizin pekiştirilmesi ve uygulaması öğrencilerin sınıf kademesi fark etmeksizin benzer sportmenlik puanlarında olması mümkündür. Bu nedenlerden dolayı çalışmamızda sportmenlik ve sınıf düzeyi puanları arasında anlamlı bir farklılık oluşmamış olabilir. Sonuçlarımızın aksine Ekinci (2018), Tekeli (2017) ve Genç ve diğerleri (2019) ise yapmış oldukları çalışmalarda anlamlı bir farklılık elde etmişlerdir.

Araştırmanın anne ve baba eğitim durumları değişkeni tek yönlü varyans analizi (One-Way ANOVA) sonuçlarına göre; öğrencilerin anne ve baba eğitim durumuna göre beden eğitimi ve spor dersine yönelik tutumlarında anlamlı bir farklılık gözlenmemiştir. Kişilerin eğitim durumları bakış açılarını değiştirebilme potansiyeline sahiptir. Bu yüzden öğrencilerin ebeveynlerinin eğitim durumları onların fikirlerinin ve tutumlarının oluşmasını etkilemektedir. Fakat günümüzde çeşitli iletişim ve haber kaynaklarının gelişmesi öğrencilerin ebeveynlerinin eğitim durumlarının etkisinin önüne geçebilmektedir ve beden eğitimi ve spor dersinin kişilerin anne ve baba eğitim durumlarının önemsemeksizin işlenmesi ve kendini önemini benimsetmesi ebeveynlerin eğitim durumunun ne olduğu öğrencileri etkilemeyerek öğrencilerin spora karşı olumlu tutum geliştirmesine neden olabilmektedir. Çalışmamızı destekler nitelikte Doğan (2011), Topalli (2019) ve Okut (2017) yapmış oldukları çalışmalarda anne ve baba eğitim düzeyi ve beden eğitimi spor dersine yönelik tutum puanları arasında anlamlı bir farklılık bulmamışlardır.

Öğrencilerin anne ve baba eğitim durumuna göre sportmenlik puanları anlamlı bir farklılık göstermemiştir. Öğrencilerin anne ve baba eğitim durumuna göre beden eğitimi ve spor dersinde sportmenlik davranışları arasında anlamlı bir farklılık gözlenmemiştir. Ebeveynlerin çocuklarından beklentileri onların sportmenlik davranışlarını etkileyebilir. Örneğin öğrencilerin annesi ya da babası eğitim durumu ne olursa olsun maçı kazanın

telkinlerinde bulunursa çocukların bu söylemlerden etkilenecek sportmenliğe yakışmayan davranışlarda bulunması mümkündür. Ayrıca ebeveynlerin çocuklarına sportmence davranmaları konusunda uyarılarda bulunması onların sportmence davranması da mümkündür. Fakat öğrencilerin Anne ve baba eğitim durumu fark etmeksizin çocuklarının olumsuz davranamayacaklarını bilmeleri ve anne ve baba dışında etkili olan değişkenlerin onların ebeveyn eğitim durumları ile sportmenlik puanları arasında anlamlı bir farklılık görülmeyle bilmektedir. Ekinci (2018) ve Tekeli (2017) çalışmalarında elde ettikleri sonuçlar ile sonuçlarımız örtüşmektedir.

Korelasyon Analizi;

Tutum ve sportmenlik toplam puan ortalamaları arasındaki ilişkiyi belirlemek için yaptığımız korelasyon analizi sonucunda aralarındaki ilişki düşük düzeyde ve negatif yönde olmasına rağmen anlamlı bir farklılık oluşmamıştır. Bunun nedenini öğrencilerin beden eğitimi ve spor dersine karşı olumlu tutum içinde olduğu halde sportmenlik dışı davranışlarda bulunması ya da sportmence davranmasına rağmen beden eğitimi ve spor dersine karşı olumsuz tutum içinde olması olarak yorumlayabiliriz.

Öneriler

Öğrencilerin beden eğitimi ve spor dersine yönelik tutumlarının artırılması öğrencinin bütünsel gelişimini olumlu yönde etkileyebilir.

Beden eğitimi ve spor derslerinde öğrencilere sportmenlik davranışları göstererek teşvik edilebilir.

Beden eğitimi ve spor dersine yönelik öğrencilerin pozitif bir tutum içinde olması onların dersin daha kolay işlenmesine ve motive olmalarını sağlayabilir.

Sportif aktivitelerde fair play kurallarını benimseyen kişiler ödüllendirilebilir.

Ortaokullarda beden eğitimi ve spor dersi haftalık ders saati artırarak öğrencilerin sosyalleşmesi ile derslere karşı olumlu tutum geliştirmesi ve sportif faaliyetlerde, kurallara uyma bilinci oluşturma, hoşgörü, saygı, iyilik severlik ve adil olma gibi değerlerin kazandırılabilir.

Kaynakça

Akandere, M., Baştuğ, G. & Güler, E. D. (2009) Ortaöğretim kurumlarında spora katılımın çocuğun ahlaki gelişimine etkisi. *Niğde Üniversitesi Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi*, 3 (1), 59-68.

Akandere, M., Özyalvaç, T. N. & Duman, S. (2010) Ortaöğretim öğrencilerinin beden eğitimi dersine yönelik tutumları ile akademik başarı motivasyonlarının incelenmesi (Konya Anadolu Lisesi Örneği). *Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 24.

Altun, M. & Güvendi, B. (2019) Ortaokul öğrencilerinin beden eğitimi ve spor dersi sportmenlik davranışlarının bazı değişkenlere göre incelenmesi. *i-International Journal of Society Researches*, 11 (18), 2226-2240.

Aras, G. (2019) *Farklı lise türlerinde öğrenim gören öğrencilerin beden eğitimi ve spor dersine karşı tutumları ile kişilik özellikleri arasındaki ilişki*. Yüksek Lisans Tezi, Sakarya Uygulamalı Bilimler Üniversitesi, Sakarya.

Başaran, Z., Erdoğan, B. R., Körmükçü, Y. & Adalı, H. (2017) Beden eğitimi ve spor yüksekokulu öğrencilerinin fair-play anlayışlarının incelenmesi. *Beden Eğitimi ve Spor Araştırmaları Dergisi*, 9 (1), 35-43.

Cengiz, Ö., Kılıç, M. A. & Soylu, Y. (2018) Ortaokul öğrencilerinin beden eğitimi dersine yönelik tutumlarının incelenmesi. *Sosyal Bilimler Akademi Dergisi*, 1 (2), 141-149.

Çakıcı, H. A. (2019) *Amatör futbolcuların liderlik özellikleri ile sportmenlik yönelimleri arasındaki ilişkinin incelenmesi*. Yüksek Lisans Tezi, Selçuk Üniversitesi, Konya.

Çimen, M. (2019) *Fen lisesi öğrencilerinin beden eğitimi derslerine ilişkin tutumların araştırılması*. (Malatya ili örneği). Yüksek Lisans Tezi, Erciyes Üniversitesi, Kayseri.

Demirhan, G. & Altay, F. (2001) Lise 1. sınıf öğrencilerin beden eğitimi ve spora ilişkin tutum ölçeği 2. *Hacettepe Journal of Sport Sciences*, 12 (2), 9-20.

- Doğan, N. (2011) *Niğde ilinde bulunan farklı statüdeki liselerde eğitim gören öğrencilerin beden eğitimi dersine karşı tutumları ve fiziksel uygunluk düzeylerinin araştırılması*. Yüksek Lisans Tezi, Niğde Üniversitesi, Niğde.
- Ekici, S., Bayrakdar, A. & Hacıcaferoğlu, B. (2011) Lise öğrencilerinin beden eğitimi dersi tutumlarının değerlendirilmesi. *Uluslararası İnsan Bilimleri Dergisi*, 8 (1), 830-839.
- Ekinci, H. B. (2018) *Ortaokul öğrencilerinin sportmenlik davranışları ile başarı algıları*. Yüksek Lisans Tezi, Erzincan Binali Yıldırım Üniversitesi, Erzincan.
- Erden, C. & Özmutlu, İ. (2017) Ortaokul öğrencilerinin beden eğitimi ve spor dersine ilişkin tutumlarının çeşitli değişkenler açısından incelenmesi (Kars ili örneği). *Kafkas Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, (20), 415-425.
- Genç, S., Tutkun E. & Acar, H. (2019) Lise öğrencilerinde beden eğitimi ve spor dersinin sportmenlik davranışlarının bazı değişkenlere göre incelenmesi. (Muş ili örneği). *Atatürk Üniversitesi Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi*, 21 (1-A), 23-29.
- Göksel, A G. & Caz, Ç. (2016) Anadolu lisesi öğrencilerinin beden eğitimi dersine yönelik tutumlarının incelenmesi. *Marmara Üniversitesi Spor Bilimleri Dergisi*, 1 (1), 1-9
- Güllü, M., Cengiz, Ş. Ş., Öztaşyonar, Y., & Kaplan, B. (2016). Ortaokul öğrencilerin beden eğitimi ve spor dersine ilişkin tutumlarının bazı değişkenlere göre incelenmesi (Şanlıurfa ili örneği). *Gaziantep Üniversitesi Spor Bilimleri Dergisi*, 1(2), 49-61.
- Hatami, O. (2017) *Ortaöğretim öğrencilerinin beden eğitimi ve spor dersine karşı tutumları ile kinestetik zekâları arasındaki ilişki (İran örneği)*. Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi, Ankara.
- Hazar, G. (2019) *Ortaöğretim öğrencilerinin beden eğitimi dersine karşı tutumlarını etkileyen faktörlerin araştırılması*. Yüksek Lisans Tezi, Selçuk Üniversitesi, Konya.
- İnceoğlu, M. (2010) *Tutum algı iletişim* (5. bs.) İstanbul: Beykent Üniversitesi Yayınevi
- Jondeau E., Rockinger M. (2003). Conditional volatility, skewness, and kurtosis: existence, persistence, and comovements. *Journal of Economic Dynamics & Control*, 27, 1699 – 1737.
- Karaman, E. (2019) *Ortaokul öğrencilerinin beden eğitimi ve spor dersine karşı tutumlarının farklı değişkenler açısından incelenmesi. (Erzurum il örneği)*. Yüksek Lisans Tezi, Erzincan Üniversitesi, Erzincan
- Karafil, A.Y., Atay, E., Ulaş, M. & Melek, C. (2017) Spora katılımın beden eğitimi dersi sportmenlik davranışları üzerine etkisinin araştırılması. *Celal Bayar Üniversitesi Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi*, 12 (2), 1-11.
- Karasar, N. (2012). *Bilimsel araştırma yöntemi* (23.bs.) Ankara: Nobel Yayınevi.
- Kayışoğlu, N. B., Altınkök, M., Temel, C. & Yüksel, Y. (2015) Ortaokul öğrencilerin beden eğitimi dersi sportmenlik davranışlarının incelenmesi (Karabük İli Örneği). *International Journal of Social Sciences and Education Research*, 1 (3), 1045-1056.
- Keskin, N., Öncü, E. & Kılıç, S. N. (2016) Ortaokul öğrencilerinin beden eğitimi dersine yönelik tutum ve öz yeterlikleri. *Ankara Üniversitesi Spor Bilimleri Fakültesi*, 14 (1), 93-107.
- Keskin, Ö. (2015) *Ortaokul öğrencilerinin beden eğitimi dersine yönelik tutumlarının bazı değişkenlere göre incelenmesi (Sakarya ili örneği)*. Yüksek Lisans Tezi, Sakarya Üniversitesi, Sakarya.
- Koç, Y. & Güllü, M. (2017) Lise öğrencilerinin beden eğitimi dersi sportmenlik davranışlarının bazı değişkenlere göre incelenmesi. *SPORMETRE Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi*, 15 (1), 19-30.
- Koç, Y. (2013) Beden eğitimi dersi sportmenlik davranışı ölçeği: geçerlik ve güvenilirlik çalışması. *Erzincan Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 15 (1), 96-114.
- Milli Eğitim Bakanlığı [MEB], (2018) Ortaöğretim beden eğitimi ve spor dersi öğretim programı.
- Nas, H. (2019) *Lise öğrencilerinde sportmenlik, öz-yeterlik ve psikolojik sağlamlık arasındaki ilişkinin incelenmesi*. Yüksek Lisans Tezi, Erzincan Binali Yıldırım Üniversitesi, Erzincan.
- Okut, S. (2017) *Muş ili ve çevre ilçelerde ortaokulda öğrenim gören öğrencilerin beden eğitimi ve spor dersine karşı tutum düzeylerinin spor ve farklı değişkenler açısından incelenmesi*. Yüksek Lisans Tezi, İbrahim Çeçen Üniversitesi, Ağrı.Ağrı

Özbalta, M. (2018) *Spor yapan ve yapmayan ortaöğretim öğrencilerinin iletişim becerileri ile empatik eğilim düzeylerinin bazı değişkenler açısından incelenmesi*. Yüksek Lisans Tezi, Marmara Üniversitesi, İstanbul.

Özdemir, M. (2019) *Lise ve ortaokul öğrencilerinin beden eğitimi dersi sportmenlik davranışları ile sorumluluk duygusu ve davranışları arasındaki ilişki*. Yüksek Lisans Tezi, Erzincan Binali Yıldırım Üniversitesi, Erzincan.

Pehlivan, Z. (2004) Fair-Play kavramının geliştirilmesinde okul sporunun yeri ve önemi. *SPORMETRE Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi*, 2 (2), 49-53.

Sağın, A. E. & Akbuğa, T. (2019) Lisanslı spor yapan öğrencilerle yapmayan ortaokul öğrencilerinin bazı değişkenler açısından sosyal- duygusal ve ahlaki gelişim düzeyleri. *Journal of Global Sport and Education Research*, 2 (1), 45-56.

Sarıca, M. (2019) *Üniversite öğrencilerinin spora karşı tutumlarının araştırılması*. Yüksek Lisans Tezi, Burdur Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi, Burdur.

Sivrikaya, Ö. & Kılçık, M. (2017) İlköğretim okulları 2. Kademe öğrencilerinin beden eğitimi ve spor dersine ilişkin tutumların belirlenmesi (Düzce örneği). *Celal Bayar Üniversitesi Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi*, 12 (1), 1-15.

Tekeli, H. (2017) *Ortaöğretim öğrencilerinin beden eğitimi dersinde sportmenlik davranışlar sergileme düzeylerinin bazı demografik değişkenlere göre incelenmesi*. Yüksek Lisans Tezi, Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi, Burdur.

Tırnakçı, A. O. (2019) *Ortaöğretim (lise) öğrencilerinin beden eğitimi ve spor dersine karşı tutumlarının incelenmesi (Sivas ili örneği)* Yüksek Lisans Tezi, Sivas Cumhuriyet Üniversitesi, Sivas.

Topalli, M. (2019) *Genel ortaokul ve imam hatip ortaokullarında eğitim gören öğrencilerin beden eğitimi ve spor dersine karşı tutumlarının karşılaştırılması*. Yüksek lisans Tezi, Atatürk Üniversitesi, Erzurum.

Turan, S. (2020) *Okul sporlarına katılan ortaöğretim öğrencilerinin beden eğitimine yatkınlıkları ve beden eğitimi dersindeki sportmenlik davranışlarının incelenmesi*. Doktora Tezi, Sakarya Uygulamalı Bilimler Üniversitesi, Sakarya.

Turğut, A. (2014) *9.sınıf öğrencilerinin beden eğitimi ve spor dersine karşı tutumu ile kinestetik, mantıksal ve içsel zekanın ilişkisi*. Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi, Ankara.

Yapıcı, A. Y. (2019) *Yatılı bölge okullarında öğrenim gören öğrencilerin beden eğitimi dersine karşı tutumları ile akademik başarı motivasyonları arasındaki ilişkinin incelenmesi*. Yüksek Lisans Tezi, Kütahya Dumlupınar Üniversitesi, Kütahya.

Extended Abstract

Today, physical education and sports are accepted as a field of practice that gives people physical and psychological health. As it is a part of physical education and sports education programs, it contributes to the development of students in social, psychomotor, affective, and cognitive areas, to transform sports into a lifestyle, and to make use of their spare time outside of school. sports activities "(Ministry of National Education [MEB], 2018)". Physical education and sports lessons contribute to the development of individuals in an effective field by enabling them to exhibit more ethical behaviors. they should have a positive attitude towards the lesson. According to İnceoğlu (2010), attitude is "a mental, emotional and behavioral reaction tendency that an individual organizes against himself/herself or any person based on experience, knowledge, emotions, and motives. social problem or event The positive attitudes of students towards physical education and sports lessons, adopting sports behaviors, participating in activities voluntarily, and increasing their academic success Ekici, Bayrakdar, Akan, and Hacicaferoğlu (2011).

Sports activities in physical education and sports classes have an important place in the development of the feeling of cooperation and cooperation among students, and in creating the awareness of obeying the rules, tolerance, respect, benevolence, and fairness. These behaviors exhibited in sports activities are expressed as sportsmanship Genç, Tutkun, and Acar (2019). In physical education and sports lessons, children adopt moral and fair play attitudes and gain skills that will benefit them in their maturity period. For this reason, physical education and sports lessons should not be seen only as physical activity but should be seen as a lesson that enables students to live physically, psychologically, and socially by adopting holistic sportsmanship behaviors. Since the effect of the courses taught in schools on public education is known, the Ministry of National Education; Karafil, Atay, Ulaş, and Melek (2017) promote sportsmanship behaviors within the scope of the purposes they have published for the physical education and sports curriculum.

The universe of the research consists of 252 students at Selahaddin Eyyubi Imam Hatip Secondary School in Kurtalan district of Siirt. The sample group consists of a total of 172 students studying at Selahaddin Eyyubi Imam Hatip Secondary School in the 2018-2019 academic year. Personal information form created by the researcher and Koç (2013) Physical Education Class Sportsmanship Behavior Scale (BEDSS) and Demirhan and Altay (2001) Physical Education and Sports Attitude Scale (BESTÖ) were used as data collection tools. The data were analyzed using t-test, one-way analysis of variance (ANOVA), and simple linear correlation (Pearson moment product correlation) methods to examine the relationship between participants' attitudes towards physical education and sports lessons and their sportsmanship behaviors. As a result, when the attitudes and sportsmanship behaviors of secondary school students towards physical education and sports lessons are examined; There was no significant difference in the variables of watching sports programs on television regularly, doing sports under license, having a family member doing sports, doing sports regularly, class, education status of parents. However, while there was no significant difference in the attitude scores of the students according to the gender variable, a significant difference was found in the sportsmanship scores of the students in favor of the boys. We can say that male students in our study are more sportsman than female students.